

ไม่ได้คือได้

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เมื่ออาทิตย์ที่แล้วตอนเขากลับ เขามาพูดอย่างนี้ สะเทือนใจมาก เขาบอกเลยนะเวลามาปฏิบัติ ปฏิบัติอย่างพวกเราแล้วไม่ได้ผล พอไม่ได้ผลนะเขาไปทำทางอื่นดีกว่า คำนี้มันสะเทือนใจมาก คำว่าปฏิบัติไม่ได้ผล อะไรคือไม่ได้ผล แล้วถ้าจะได้ผล เราไปปฏิบัติ มันไปจับต้องได้ ไปรับรู้ได้ ไปปรับความรู้สึก อันนั้นคืออะไร ของปลอมทั้งนั้น

เราปฏิบัติของเรา ถ้าเราปฏิบัติ เห็นใหม่ เราเริ่มปฏิบัติ จะทำอะไรก็แล้วแต่ จะกำหนดพุทโธก็แล้วแต่ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็แล้วแต่ ทำแล้วจิตมันสงบ ทำเพื่อความสงบ ทำเพื่อความสะดวกของใจใช่ไหม แล้วมันได้อะไร มันไม่ได้อะไรเลยถึงได้นะ แต่ถ้าได้ เห็นใหม่ เช่น เราทำแล้วเรารับรู้ว่าจิตเราได้จับต้องเหนือสิ่งใด

จับต้อง คำว่าจับต้องคืออะไร นิमितใจใหม่ ความนิमितความรู้สึก เราเห็น อันนั้นคืออะไร เวลาจิตสงบเข้ามานะ เอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมั่น จิตตั้งมั่นเพราะอะไร เพราะมีสติ มีสติ เห็นใหม่ มีสติ มีสติกับความรู้สึก มีสติกับความรู้สึก มันตั้งมั่น มันมีหลักของมัน นี่คือได้ ได้คืออะไร ได้คือจิตมันเข้มแข็งขึ้น จิตมันดีขึ้น จากเรานี้ปกติเรานี้แหละ จิตเรานี้นามธรรม

เด็ก เห็นใหม่ คุณความรู้สึกของเด็กสิ เราก็ก็นั่นแหละ เหมือนกัน ความคิดมันเกิดดับ ความรู้สึกเราเกิดดับ ความรู้สึกเรามันแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา มันเหมือนเด็กๆ เลย แล้วเราเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา เห็นใหม่ คุณติ มารยาทสังคม เรากลับมาทำตัวแบบเด็กใหม่ เรากลับมาทำตัวแบบเด็กใหม่ เด็กมันไร้เดียงสา มันทำตัวมันนี่ แล้วใครก็ไม่ถือสา เพราะเป็นเด็ก สังคมให้อภัย ถ้าเราไปทำตัวอย่างนั้นได้ใหม่ เราไปทำตัวอย่างนั้นไม่ได้ ไปทำตัวอย่างนั้น เป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ไร้เดียงสาไม่ได้ ผู้ใหญ่ต้องมีวุฒิภาวะ

จิตที่มันมีความสงบใจ จิตที่มันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน เห็นไหม มันถึงมีหลักมีเกณฑ์ของมัน มันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน หลักเกณฑ์ตรงนี้เอามาจากไหน สิ่งนี้คือได้ แต่เราไม่เข้าใจกัน เราบอกว่าเราเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะ เราเป็นคนที่สงบเสงี่ยม เพราะเราไม่ได้อะไรเลย แต่ถ้าเราได้เฟอร์นิเจอร์นะ เราได้แก้วแหวนเงินทอง ได้สร้อยไข่มุกอะไรนะ เรารู้ว่าเราได้ ได้จริงหรือเปล่า

ได้ถอดออกทำไม ได้ถอดออกทำไม เวลาอาบน้ำเวลาเราไปทำความสะอาด ถอดออกทำไม จิตรับรู้เห็นไหม จิตส่งออก จิตส่งออก จิตไปรู้อะไรได้ เขาว่าเขาได้ใจ ความไม่เข้าใจของเขา เขาบอกถ้าเขาปฏิบัติแล้วนะไม่ได้อะไรเลย ถ้าเขาไปรู้อะไรได้ เขาจะได้ของเขา สิ่งที่ได้มานั้น ไม่ใช่ทั้งหมด สิ่งที่ได้มาก็คือปล่อยวางทั้งหมด

การปล่อย เห็นไหม รู้แล้วไม่ปล่อยยังผิดเลย อย่างเช่น โยมมาวัดนี้ โยมมาด้วยอะไร มารถของใคร ของโยมใช่ไหม ถ้าโยมขังตัวอยู่ในรถ โยมจะขึ้นมาบนศาลานี้ได้ไหม ไม่ได้ เวลาเรารู้อะไร ถ้าไม่ปล่อย ก็เหมือนเราขังตัวเองอยู่ในรถ แล้วเราจะปล่อยตัวเองออกจากรถได้ไหม แต่รถมีความสำคัญไหม ถ้าไม่มีรถเราจะมาที่นี่ไม่ได้ใช่ไหม

แต่เรามาถึงนี่แล้ว เราต้องออกจากรถจริงไหม เป็นสมาธิ สติ สมาธิ ปัญญา จิตมันทำขึ้นมา เห็นไหม มันทำขึ้นมา มันเป็นแสวงหาขึ้นมา สมาธิใครเป็นคนเป็น จิตเป็นสมาธิ ถ้าสมมุติ จิตเป็นสมาธิ จิตกับสมาธิคนละอัน

ถ้าจิตคือพลังงานเฉยๆ สมาธิ เห็นไหม สมาธิคือสิ่งที่จิตมันเป็น อย่างที่ว่าสมาธิสมณะ สมถกรรมฐานคือสมาธิ สมาธิจิต จิตมันเป็นนามธรรม จิตที่มันธรรมชาติของมัน มันเคลื่อนไหวตลอดเวลา พอเป็นสมาธินี้มันหยุดนิ่งของมัน มันหยุดนิ่งของมันไม่เคลื่อนไหว โดยธรรมชาติของมัน ทุกสรรพสิ่ง เห็นไหม มันจะแปรสภาพ เพราะพลังงานมันจะไหวตัวมันตลอดเวลา มันเป็นอย่างนี้โดยธรรมชาติของมัน

แล้วพอมันเป็นสมาธิขึ้นมา เห็นไหม ถึงว่าสมาธิไม่ใช่จิต ถ้าจิตเป็นสมาธิโดยธรรมชาติ เราจะมีสมาธิกันตลอดเวลาเลย เพราะเรามีจิต เรามีชีวิตอยู่ ทำไมเราไม่เป็น เห็นไหม สมาธิถึงตั้งมั่น

ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาจะปรินิพพาน พระอนุรุทธะไป พระอุบาลี ถวายพระอนุรุทธะ

“พระพุทธเจ้าไม่ได้นิพพานแล้วหรือ”

“ยัง พระพุทธเจ้ากำลังเข้าปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน เข้าอากาสนัญญาตนะ หรือเข้าสมาบัติ”

สมาบัตินั้นคือสมาธิ แล้วจิตพระพุทธเจ้าไปเข้า เข้าสมาบัติอยู่ แล้วระหว่างปฐมฌาน รูปฌานนั้น ถึงพระพุทธเจ้านิพพานตอนนั้น อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าสมาธิเป็นจิต มันต้องมีอยู่กับเราตลอดเวลา มันไม่เป็น ไม่เป็นเราถึงต้องทำขึ้นมา ทีนี้พอทำขึ้นมา เราต้องมีสติ

ทีนี้สมาธิคืออะไร สิ่งที่เป็นนิมิตนะ จิตเป็นสมาธินะ มันถึงเห็นนิมิต จิตเป็นสมาธิ จิตถึงมีหลักมีเกณฑ์ จิตถึงจะออกรับรู้สิ่งต่างๆ สิ่งที้ออกรับรู้ไม่ใช่สมาธินะ แล้วบอกว่าไม่ได้ๆ ถ้าเราตั้งสติของเรา แล้วเราใช้คำบริกรรมของเรา มันมีเหตุมีผล นี่ไง เหตุปัจจัย ถ้ามีเหตุมีปัจจัยเห็นไหม มันจะทำให้จิตเราเป็นไปได้

แต่ถ้าเราไม่มีเหตุปัจจัย ทีนี้พอเราเหตุปัจจัย ตรงนี้สำคัญมากเลย เวลาเราจะทำขึ้นมา เห็นไหม คูตี เวลาพระป่า มีคนเขาพูดมากนะว่า “พระป่านี้อัตตกิลมณฺโณโยค ทำตนให้ลำบากเปล่า” ทำตนให้ลำบากเปล่า พระไปวิเวกกลับมาแล้วก็มาเล่าให้เราฟังเหมือนกัน บอกเขาไปชุกงค์ แล้วพระก็บอก “ทำไมต้องทำขนาดนั้น เขาไม่เห็นต้องทำขนาดนั้นเลย”

เราบอก เห็นไหม เขาคิดไม่ถึงไง คนเราไม่มีครูบาอาจารย์นะ ไม่มีผู้ชี้แนะนะ คิดไม่ถึงนะ เหมือนนักกีฬาเลย นักกีฬาไม่มีการฝึกซ้อม นักกีฬาคคนนั้นมันจะรักษาตำแหน่งของเขาได้ไหม พระเรา เห็นไหม อย่างว่า ขั้ววัตรนี้ ถ้ามีขั้ววัตรนะ พระมีขั้ววัตร พระปฏิบัติ การกระทำของเรา มันเหมือนกับ ขั้ววัตรมันเหมือนกับเราฝึกซ้อมตลอดไป รักษาจิตไว้ตลอดเวลา

ถ้าเรารักษาจิตเราได้ เห็นไหม เวลาทำอะไรกระทบเราก็คควบคุมได้ง่าย ถ้าเราไม่รักษาจิตเรา เราปล่อยตามสบาย นักกีฬาคคนไหนบ้างที่มันอยากซ้อม นักกีฬาคคนไหนก็อยากลงแข่งขัน ทั้งนั้นแต่ก็เกียจซ้อม เวลาปกติ จิตมันไม่เป็นสมาธิ จิตมันไม่เกิดปัญญาขึ้นมา เราก็ใช้ดำรงชีวิตประจำวันเรานี้ไง เครื่องอยู่ไ

ทีนี้ถ้าเครื่องอยู่ เราเห็นคุณค่าของมัน เราเห็นตรงนี้ไง เห็นว่าเราบังคับจิตเรา บังคับความรู้สึกเราให้อยู่กับหลักเกณฑ์รักษาจิตเราให้อยู่กับหลักเกณฑ์ เราทำสิ่งใดขึ้นมา ถ้าคนมีหลัก

มีเกณฑ์ อะไรกระทบมันก็รักษาง่าย มันแบบว่า เหมือนคนเรามันเห็นภัย เห็นภัยมันรักษาใจของ ตัว แต่เวลาเรา ถ้าเห็นผลอย่างนี้นะ เห็นผลว่านี่มันเป็นการฝึกจิต มันเป็นการรักษาจิตเราไว้

แต่ถ้าเราไม่คิดว่าเราจะรักษาจิตเราไว้ เราคิดว่าการทำอย่างนั้นมันเป็นการลำบาก เขาถึง มองว่าเป็นอรรถกถาญาณุโยค แต่สำหรับการประพฤติปฏิบัติเราไม่ใช่ ไม่ใช่อรรถกถาญาณุโยค ถ้า เป็นอรรถกถาญาณุโยค พระพุทธเจ้าเป็นคนบัญญัติไว้เอง

พระพุทธเจ้านี้เป็นเจ้าของมัชฌิมาปฏิปทานะ มัชฌิมาปฏิปทานี้พระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ แสวงหาได้เอง พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้เอง พระพุทธเจ้าวางหลักการนี้ไว้เอง แล้วผู้ที่ป็นเจ้าทฤษฎี มัชฌิมาปฏิปทานี้จะบัญญัติสิ่งที่เป็นอรรถกถาญาณุโยค เป็นไปได้อย่างไร

อรรถกถาญาณุโยคคือความทำตนให้ลำบากเปล่า คือแบบว่าสมัยพุทธกาลที่เขาไปทำพุทธ ภิรยา อย่างนั้นนะอรรถกถาญาณุโยค เพราะอะไร เพราะมันทำไปแล้วมันไม่มีเหตุผลรองรับ แต่ มัชฌิมาปฏิปทานี้ เห็นใหม่ คูตี ศีล ๒๒๗ ยังมีธุดงค์วัตร มันก็อยู่ที่จริตนิสัยของคนใจ ว่าจริต นิสัยของคนมันต้องเข้มงวดขนาดไหน บางคนไม่ต้องเข้มงวดขนาดนั้นก็ได้อีก ทำตัวพอประมาณ มันก็ได้ประโยชน์ใช้ใหม่ แต่บางคนทำไม่ได้

ปฏิบัติเยอะมากที่มหาเรา บางคนทำอย่างนั้นไม่ได้เลย ต้องทำอย่างบอก ถ้าทำอย่างนี้ ไม่ได้ก็ให้ทำอย่างอื่น พระพุทธเจ้านี้ฉลาดมากนะ พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ ๘๐ ห้อง ให้ จริตนิสัย พระพุทธเจ้านี้เหมือนหมอใหญ่เลย คนที่เข้ามาโรงพยาบาลเขาไม่เป็นโรค โรคเดียว หรือคนเข้ามาโรงพยาบาล โรคมันหลากหลาย คนเป็นโรคแตกต่างกันหลากหลายไปหมดเลย

แล้วถึงเป็นโรคเดียวกันนะ ก็ภูมิคุ้มกันของร่างกาย มันเหมือนกันไม่เหมือนกัน เป็นโรค เดียวกันยังรักษาการรักษาอย่างอื่นอีกหลากหลายมาก โรคจิตมากกว่านั้นอีก โรคกิเลสมันมีความ หลากหลายมากกว่านั้นอีกเยอะแยะเลย แล้วพระพุทธเจ้าจะบัญญัติไว้ช่องทางเดียวให้เป็นการ รักษา มันเป็นไปได้

ฉะนั้นเวลาเรากำหนดพุทโธ พุทธานุสติ ถ้ากำหนดพุทโธๆๆ อันนี้มันเป็นโดยพื้นฐาน ใจ ใครเข้ามาโรงพยาบาล เห็นใหม่ ก็ต้องวัดความดันแล้ว ต้องวัดความดัน นี่ก็เหมือนกัน เข้ามา ก็ต้องพุทโธก่อน อ้าว! ถ้าพุทโธทำได้นะ วัดความดันแล้วความดันดีทุกอย่างมันก็ดีไปเลย ถ้าไม่

ดี อ่า ไม่ได้ทำไม่ได้ ไม่ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ มรณานุสติก็ได้ มันมีทางออกเยอะเยอะไปหมดเลย พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ ๔๐ ห่อง เห็นไหม

ทีนี้พอมัน ๔๐ ห่อง มันอยู่ที่จริต อยู่ที่นิสัย อยู่ที่ภูมิคุ้มกันของเรา อยู่ที่สติไปบางคน เห็นไหม สติสั้น สติยาว บางคนมีไม่เท่ากัน เริ่มต้นทำ ถ้าเราตั้งใจทำตรงนี้ เราเห็นผลตรงนี้ เห็นไหม แล้วเริ่มปฏิบัติตรงนี้ มันก็จะทำให้จิตสงบเข้ามา แล้วพอจะไปทำเข้าไปนี้ ทุกคนจะบอกว่า “ลำบากๆ ทำแล้วเห็นไหม ไม่ได้อะไรเลย”

คำที่ว่า “เอ็งไม่ได้อะไรเลยนะ ได้แล้ว ได้ตรงที่เอ็งมีวิฤทธิภาวะ เอ็งมีความเข้าใจในชีวิต เอ็งเห็นคุณค่าของชีวิต” เพราะเอ็งเห็นคุณค่าชีวิต เอ็งถึงมาปฏิบัติกันใช่ไหม แต่ถ้าบอกว่าปฏิบัติแล้วต้องเห็นนู่นเห็นนี่เห็นนั่น นั่นคือไม่ได้ นั่นคือไม่ได้ ไม่ได้เพราะอะไร พยับแดด เอ็งมองไปที่ถนนสิ เวลาแดดคล้ำๆ เอ็งเห็นพยับแดดไหม เป็นวันขึ้นมาเลย

จิตเห็นมันเป็นนามธรรมหมด แล้วสิ่งที่ไปรู้ไปเห็น ที่ไปจับต้อง เอ็งว่าได้ ได้อะไร ได้ พยับแดด เห็นไหม มันมีตัวตนไหม เราอยู่ไกลๆ เรามองเห็น มีนะ เข้าไปใกล้ๆ ไม่เห็นมีอะไรเลย จิตที่มันส่งออกที่มันรับรู้ สิ่งที่เราไปรู้ไปเห็น เอ็งได้อะไรขึ้นมา ทีนี้มันเป็นแบบนี้ มันเป็นอย่างเช่นเรานี่ อย่างเรา เรามีนิสัยอย่างนี้ เราสร้างบุญสร้างกรรมมา ถ้าจิตเราสงบขึ้นมา มันจะเกิดสภาวะที่มันเห็น ถ้าอย่างนี้ก็ปฏิเสธไม่ได้อีก

คูสิ เวลาเขาปฏิบัติกันเขาบอกว่าถ้าเห็นนิมิตผิด เห็นนิมิตผิด แล้วถ้าเกิดถ้ามันจะเห็นทำอย่างไร คนจะเห็นนิมิตนี่นะ ให้กำหนดอะไรก็เป็นนิมิตหมด แม้แต่ใช้ปัญญาก็เป็นนิมิต เพราะอะไรรู้ไหม เพราะจิตมันเป็น เหมือนเราเป็นอาการไข้ โรคเราเป็นโรคนี้นี้ เข้าไปรักษาอย่างไรมันก็เป็นโรคนี้นี้ จะใช้วิธีการรักษาอย่างไรก็คือโรคนี้นี้ จิตที่มันเป็น มันก็เป็นอย่างนี้ ทีนี้มันเป็นอย่างนี้แล้ว ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็น ถ้ามันเป็นแล้วเราต้องแก้ไขตามนั้นไป

ถ้าเห็นนิมิตไข้ใหม่ นิมิตใครเป็นคนเห็น อ้าว! เรานั่งเราเห็นนิมิต แล้วคนที่นั่งอยู่กับเรา เขาไม่เห็นนิมิต เขาจะเห็นนิมิตไหม นิมิตใครเป็นคนเห็น คือจิตเราเป็นคนเห็น จิตเราเป็นคนเห็น ในเมื่อจิตเราเป็นคนเห็น ถ้าครูบาอาจารย์ที่มีสติ เห็นไหม ก็ระลึกสติไว้ แล้วถ้ามีคำบริกรรมชัดเจนขึ้นมา มีอันจับต้องสิ่งของใด มันจะจับต้องได้ขึ้นเดียว เพราะมันเต็มกำมือ

จิตถ้าไม่มีสติ กลับมาที่ตัวจิต มันอยู่ที่ตัวมัน มีอนีกำพุทโธอยู่แน่นๆ มันจะเห็นนิมิตได้
อย่างไร มันจะไปทำอะไรเป็นอันที่สอง แต่เพราะเราพุทโธๆๆ พอจิตมันสงบแล้ว เมื่อมันว่าง พอ
เมื่อมันว่างมันก็จะไปรับรู้สิ่งต่างๆ เห็นใหม่ ไปเห็นนิมิต เห็นนิมิต แล้วพอเห็นนิมิตปั๊บ เราก็ว่า
เราได้แล้ว นี่ไง ที่ว่าปฏิบัติแล้วรู้รู้มันได้ ผลได้มีความสุข ไม่ได้อะไรเลยนะนั่น

ได้แบบนี้ ได้แบบโลกียฌาน ได้ฌานโลกีย์ เป็นความรู้ของโลก ถ้าพูดเอาซัดๆ เลย
อย่างเช่นแม่ชีแก้ว เห็นใหม่ หลวงตาท่านเล่าประจำ เมื่อก่อนแม่ชีแก้ว พอจิตสงบ ต้องรู้ ต้องเห็น
หมด แล้วถ้าวันไหนไม่ออกรู้ วันนั้นภาวนาไม่ดี ถ้าวันไหนภาวนาแล้วออกรู้เห็นถึงเป็น
ภาวนาดี แล้วพอขึ้นไปหาหลวงตา

หลวงตาก็.. คนที่ผ่านประสบการณ์มามันจะรู้นะ บอกว่า ถ้าบอกละไม่ให้ออกเลย มันก็จะ
เป็นแบบว่ามันไปขัดแย้งกับความรู้สึกของตัว การภาวนามันจะติดขัด ท่านจะพูดบอกว่า

“เอาอย่างนี้ได้ใหม่ ถ้ามันจะออกรู้บ้างก็ได้ ดึงมันไว้ก็ได้”

คือต่อรอง ๕๐: ๕๐ คือคนละครึ่งทาง อ้าว! รับประทานไป ก็ลองไปทำดู ทำดูก็ทำไม่ได้ ทำ
ไม่ได้บอกว่า ถ้าทำอย่างนั้นแล้ว เวลาออกไปมันรู้ เห็นใหม่ เวลาออกไป รู้ ที่ว่าภาวนาแล้วได้นู่น
ได้นี่ มันไม่ได้อะไรเลย แล้วเวลาหลวงตาท่านบอกว่า “ลองไม่ให้ออกบ้างได้ใหม่” ก็พยายามดึง
ไว้ไม่ให้ออกไง

แม่ชีแก้ว ตอนทีภาวนายังไม่เป็น “ไม่ออกนี่ไม่ดีเลย เหมือนกับภาวนาแล้วไม่ได้อะไรเลย
ไง เหมือนกับภาวนาแล้วไม่ได้ผล” ทั้งๆ ที่มันดี เห็นใหม่ มันเป็นดี ดีเพราะอะไร ดีเพราะเราเป็น
นักกีฬา เราออกกำลังกาย นักกีฬาทุกคนนะตอนเช้าต้องวิ่งออกกำลังกายก่อน จิตสงบนี่คือเอา
กำลังกาย เอากำลังก่อน เอาทุนก่อน ถ้าจิตเป็นสมาธิคือร่างกายแข็งแรง

คนร่างกายแข็งแรง ทุกอย่างเข้มแข็ง คนอย่างนั้นทำอะไรจะประสบความสำเร็จใหม่ ถ้า
คนอ่อนแอ คนที่ไม่มีกำลังเลย จะไปทำอะไร ก็นึกเอาไง พอบอกว่า

“ไม่ให้ออกบ้างได้ใหม่”

“ไม่ให้ออกนี่เหมือนกับภาวนาแล้วไม่ได้อะไร อึดอัดขัดข้องไปหมดเลย เพราะมันเคย
ออก”

อย่างนั้นก็ยังคงครองอยู่ ทีนี้ พอดังครองอยู่ หลวงตาท่านใช้ไม้แข็งเลย

“ถ้าอย่างนั้นให้ลงไป ถ้าจะภาวนาแล้วต้องห้ามออกเลย”

ทีแรกให้ออกบ้างก็ได้ ไม่ออกบ้างก็ได้ เห็นไหม ให้รับรู้ก่อน เหมือนทิวิมานะมันเกิดขึ้นมานี้ ถ้าเราไปพูดโดยหักพรวดด้วยด้ามเข้า จิตดวงนั้นจะเสียไปเลย คือจะเกิดการต่อต้าน เกิดทิวิมานะ เกิดไม่ยอมรับรู้ สิ่งที่เขามีโอกาส ที่จะได้ประพฤติปฏิบัติ ทำให้เขาเสียไป ฉะนั้นถึงต้องครองกันก่อน ออกก็ได้ ไม่ออกก็ได้ได้ไหม อ้าว! ก็ไปทดสอบกันแล้ว

ถ้าออก คนที่เป็นโรค เห็นไหม คนที่ไม่เข้าใจ ออกแล้วดี ไปเห็นนุ่นเห็นนี้แล้วจิตมันจะมีความรู้สึก มันจะมีความอึดอ้อมใจว่าเราทำแล้วดี เห็นไหม แล้วถ้าไม่ออกเลย ไม่ออกไม่ดีเลย ไม่ได้อะไรเลย ทั้งๆ ที่ไม่ออกนะดี ออกคือไม่ดี แต่เพราะปฏิบัติไม่เป็น เพราะพื้นฐานของโลก เข้าใจว่าสิ่งที่ได้มาคือผลประโยชน์ของเรา

แต่ในพื้นฐานของธรรม สิ่งทีเสียสละออกไปคือผลของเรา สละ เสียสละทาน เห็นไหม อาหารเหมือนตอนเช้านี้หมดไปแล้ว ของที่ได้มานี้เสียสละทำบุญหมด ก็เราทิ้งออกไปแล้วเราได้ อะไร เราอยู่กับโลกนะ เขาจะบอกเลยพระชอบพูดอย่างนี้ เพราะพระเป็นผู้รับ พระเป็นคนได้ เราบอกไม่จริง ถ้าเป็นพระที่มีคุณธรรม ไม่จริง แต่เป็นพระจีโลก จริง ไปหลอกเขา จะเอาของเขา แต่ถ้าพระมีคุณธรรมนะ เอามาทำอะไรเป็นภาระรับผิดชอบ ต้องดูแลรักษา ทำศรัทธาไทยให้ตกร่วงเป็นอับติปาจิตตีย์นะ

อย่างโยมทำบุญมาๆ เราใช้ เราบริหารของเขาไม่เป็น ให้เขาเบื่อหน่าย ให้เขาเห็นโทษนะ เป็นอับติหมดนะ ทำศรัทธาไทยให้ตกร่วง โยมมีศรัทธาไหม โยมมาถวายนี้มีศรัทธาหรือเปล่า แล้วรับแล้วไม่ทำตามให้ความพอใจอันนั้น เขาก็ต้องไม่พอใจในเรื่องศาสนา เขาต้องห่างจากศาสนาออกไป

ทีนี้พอเอามาให้มันมาก มันมีมาก มันมีเยอะเกินความจำเป็น เป็นทุกข์หรือยัง แล้วบอกพระรับๆ พระรับมานะ พระรับมาถ้าพระที่ฉลาด โยมได้สองต่อ รับจากโยมมา แล้วพระใช้สอย ดำรงชีวิตที่เหลือทำทานต่อไป ก็กระจายเป็นทานออกไป เพราะอะไร เพราะรับมา แต่พวกโยมทำใจไม่ได้ “ก็ไม่ใช้ให้เขา ให้อาจารย์นะ อาจารย์ต้องใช้ให้หมด”

แล้วมันจะใช้หมดได้อย่างไรละ ก็ของมันทั่วประเทศ ก็เสียสละไปแล้ว รับแล้วเป็นบุญกุศลแล้ว มันก็จบ ขึ้นตอนของโยมมันจบแล้ว ขึ้นตอนของพระ พระก็จะทำประโยชน์ต่อไป แต่ส่วนใหญ่ก็เสสมันรับไม่ได้ เว้นไว้แต่ต้องมาฝึกหัดจนใจยอมรับ แล้ววุฒิภาวะมันจะเจริญ แล้วเมื่อไรมันจะยอมรับ

นี่พอบอกว่าให้ทำทานๆ พระก็พูดอย่างนี้ เพราะพระทำแล้วพระรับ พระก็ต้องได้ ไม่จริง ถ้าพระที่เป็นธรรมนะ ไม่จริง เป็นภาระไปหมด ของ โธ่ ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติ ถึงที่สุดแล้วนะ ขอยุ่อยู่คนเดียวอยู่ในป่าในเขา ก็กินแค่นี้ไม่ถึงครึ่งท้อง กินเต็มท้องก็ไม่ดี กินเต็มท้องแล้วก็ทำให้อึดอัด ทำให้ร่างกายนี้มีโรครมิกข์ เวลาจะฉนั้นนะ พระพุทธเจ้าสอนไว้เลย ก่อนอิม ก่อนอิม ๗๕ เปอร์เซ็นทำให้ดื่มน้ำเยอะๆ มือเดียนี่พระพุทธเจ้าสอนไว้หมดแล้ว

แม้แต่ของที่กินเข้าไปในกระเพาะมันยังเป็นโทษเลย แล้วเขาจะไปดูแลรักษาอะไร ความเข้าใจของโยมเข้าใจกันอย่างนั้น บอกพระพุทธอย่างนั้นบอกไม่ได้ ไม่ใช่ เราเสียสละออกไปคือเราได้อะไร เราได้อะไร เราได้สร้างสมบารมี เราได้เสียสละ จิตใจนะ พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย พระเวสสันดร เห็นไหม สละลูกสละเมีย สละช้าง สละทุกอย่างเลย แล้วได้อะไรขึ้นมา ก็ได้โพธิญาณ

เพราะศาสนาเป็นโพธิญาณ เพราะพอเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาสละราชวังออกไป เห็นไหม ไปถึงราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารบอกมาทำไม จะออกบวชไป พระเจ้าพิมพิสารเข้าใจผิด เข้าใจว่ามันมีปัญหาในราชวัง ก็ให้กองทัพครึ่งหนึ่ง ให้กองกำลังที่มากกว่า ให้ไปยึดอำนาจคืน เจ้าชายสิทธัตถะบอกไม่ใช่ ออกมาเพื่อโพธิญาณจริงๆ

เห็นไหม กำลัง กำลังที่ได้เสียสละมา จิตใจมันเข้มแข็ง อย่างถ้าเรามีปัญหาขึ้นมา ท่านมาเอง แต่พอสำนักมีปัญหาขึ้นมา มีคนให้กองทัพครึ่งหนึ่งของราชคฤห์ รัฐที่ใหญ่กว่า ให้เอากำลังกองทัพนี้ ไปเอาอำนาจคืนเราเอาไหม เราหาคำสั่งเพื่อจะเอาคืนใช่ไหม นี่เขาเสนอให้เลย นี่ไง กำลังใจใจ อำนาจวาสนาบารมีใจ ที่ตัวเองสร้างมา บอกไม่ใช่ๆ ออกมาแสวงหาโพธิญาณจริงๆ

“ถ้าแสวงหาโพธิญาณจริงๆ ออกไปเจอ ออกไปค้นหา บรรลุธรรมแล้ว ขอให้กลับมาสั่งสอนด้วย” ขอไว้เลย พระเจ้าพิมพิสารขอไว้เลยตั้งแต่พระพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ แล้วพระพุทธเจ้า

ตรัสรู้แล้ว เห็นไหม ไปเอาบัญญัติได้ย่ะ เห็นไหม แล้วก็มาเอาพระเจ้าพิมพิสาร แต่ยังไม่ได้อาไม่ได้อะไร เพราะเป็นกษัตริย์ แล้วถือชฎ ๓ ฟัน้องเป็นอาจารย์

ต้องไปเอาชฎ ๓ ฟัน้องก่อน คือไปเอาอาจารย์ของพระเจ้าพิมพิสารก่อน แล้วพอไปเอาชฎ ๓ ฟัน้องได้แล้ว ชฎ ๓ ฟัน้องนั่งอยู่ พระเจ้าพิมพิสารกำลังจะมาราบอาจารย์ของตัว เห็นพระพุทธรูปนั่งอยู่ข้างบน เอ๊ะ ฤษูหนุ่มๆ องค์นี้เป็นใคร อาจารย์เรานั่งอยู่นั้น จะไปพึ่งเทศน์ใคร ละล้าละลังแล้ว กษัตริย์จะเข้าไปกราบอาจารย์ของตัว หรือจะเข้าไปกราบฤษูหนุ่มนั้น

พระพุทธรูปบอกเลย พระพุทธรูปรู้วาระจิต บอกชฎ ๓ ฟัน้อง “เธอต้องแสดงตน” โอ้อโฮ! เหาะขึ้นไปเลย เหาะขึ้นไปลงมาราบพระพุทธรูป พระพุทธรูปเป็นอาจารย์ของเรา เหาะขึ้นไปลงมาราบพระพุทธรูป คือประกาศตนว่าตนเองเป็นลูกศิษย์ไง อาจารย์ของพระเจ้าพิมพิสารแสดงตนว่าเราเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธรูป

พอทางพระเจ้าพิมพิสารเห็นปึ้นะลงใจ ก็ไปกราบพระพุทธรูปไป ไม่อย่างนั้นเขาพอเข้าไปแล้วนะเห็นเลย เห็นอาจารย์ของตัว ๓ อาจารย์ แล้วก็เห็นพระพุทธรูป แล้วจะเข้าไปหาใคร พอพระพุทธรูปให้แสดงตัวก่อน เหาะลงมา เหาะลงมาเสร็จแล้วก็ไปกราบพระพุทธรูป ก็เลยเข้าไปกราบพระพุทธรูป พึ่งเทศน์พระพุทธรูป จนเป็นพระโสดาบัน

เนี่ยสิ่งที่สร้างมา สิ่งทีเสี่ยสละแล้วได้ เสี่ยสละแล้วได้ แต่เรามองกันไม่ออก ทุกคนมองไม่ออกนะเพราะกิเลสของเรา ความตระหนี่ถี่เหนียวมันมองไม่ออก แต่ถ้ามันมองออกนะ มองออก จิตก็ต้องมีวิฤทธิภาวะ ไม่อย่างนั้นเราจะเสี่ยสละกันได้อย่างไร ทีเราเสี่ยสละกัน เราเสี่ยสละกันเพื่ออะไร เสี่ยสละเพื่อใจเรา แต่สิ่งที่ได้มา อย่างเช่นเรานี้ มันเป็นอำนาจาสนานะ อย่างเราบอกว่า เราก็ดไม่มี เอาอะไรเสี่ยสละ

“ทำบุญร้อยพันหนไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง ถือศีลบริสุทธิ์ร้อยพันหนไม่เท่ากับทำภาวนาเกิดปัญญาขึ้นมาหนหนึ่ง”

การนั่งสมาธิ พุทโธๆ ถ้าจิตสงบนี้เหมือนกับเราตัดบาตรหมั้นหน ร้อยพันหนไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง ถือศีล คีล สมาธิ ปัญญา คีลทำความสงบ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ร้อยพันหนเห็นไหม ถึงจะได้อนิสงส์หนหนึ่ง แล้วเกิดสมาธิแล้วเกิดปัญญาขึ้นมา แล้วถ้าเรานั่ง

พุทธโศฯ มันจะมากกว่าสิ่งที่เราทำก็หน แต่เราก็มองไม่ออกกันอีก เวลานั่งไปแล้วก็ปวดอีก ปวดเมื่อย มันไม่เห็นได้อะไรขึ้นมาเลย

จะย้อนกลับมาตรงที่ว่าปฏิบัติแล้วได้หรือไม่ได้นี้ไง ถ้าจิตมันสงบจิตมันคัมมันได้ตรงนั้น มันได้ที่ว่า ใต้นะ ได้หมายถึงว่าจิตเรา ความรู้สึกของเรา มันเห็นต่างกับโลกทั้งนั้นเลย โลกเขาต้องเห็นว่าสิ่งที่ประโยชน์ของเขานั้นคือเป็นประโยชน์ของเขา แต่ถ้าเป็นธรรม เป็นธรรมนี้เสียสละเท่าไร ยังได้ประโยชน์เท่านั้น เพราะสิ่งนี้เป็นความรู้สึก

เหมือนการศึกษา การศึกษา เห็นไหม เราจบแล้ว ความรู้สึกมันไปอยู่ที่ไหน อยู่ในสมอง แต่เวลาเราศึกษา เราศึกษาจากอะไร ตำรา แล้วมันจะหอบตำราไป กับมันจะเอาความรู้ของมันไป นี่ก็เหมือนกัน สิ่งทีกระทำก็เหมือนตำรา คือสิ่งที่ศึกษามาเป็นความรู้ นี่พูดถึง พูดถึงทางโลกนะ เพราะทางโลกเราจะพูดบ่อยมากกว่า ความคิดจากสมอง เห็นไหม ปัญญาจากสมอง ปัญญาจากจิตคนละเรื่อง

ปัญญาจากสมองคือปัญญาจากที่เราศึกษามา ปัญญาจากสมอง ศาสตราจารย์ ด็อกเตอร์ ปัญญาจากสมอง โลภียปัญญา ปัญญาเกิดจากจิตไม่ใช่สมอง ถ้าปัญญาสมอง สมองโดยธรรมชาติของมันทำงานตัวเองไม่ได้ สมองต้องมีพลังงานคือหัวใจ ถ้าภาวนาสมองก็เหมือนกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่มีไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ไม่มีประโยชน์อะไรเลย

ถ้าสมองไม่มีจิต สมองคือ คนตายสมองก็เท่าเก่า คนตายสมองมันยุบลง มันต้องออกมาเน่า นั่นก็อีกเรื่องหนึ่ง สมอง คนตายกับคนที่ยังมีชีวิตอยู่ คนตายใหม่ๆ เห็นไหม มันเหมือนกัน แต่ไม่มีพลังงานไม่มีตัวจิต แต่ตัวจิต เวลาถ้าคิดโดยสมอง เราจะบอกว่าคิดด้วยสมองมันเป็นอนาคต อนาคตเพราะพลังงานเคลื่อนมาจากจิต พระพุทธเจ้านะ บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ เป็นอดีตอนาคต แก่ก็เลยไม่ได้

ขนาดจิตสงบเข้าไปแล้วนะ ไม่ใช่ความคิดสมอง จิตสงบเข้าไป จิตไปเห็นข้อมูลเดิมของตัว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนอดีตชาติ บุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนกลับไปทีพระเวสสันดร ทศชาติ ย้อนกลับไป นี่ก็อดีต จิตเข้าไปความคิดของจิต เพราะจิตเป็นสมาธิแล้วมันเป็นข้อมูล ยังเป็นอดีตเลย แล้วถ้าจิตนี้ยังไม่ตาย เห็นไหม จุตูปปาตญาณ ถ้าจิตนี้ยังไม่ตาย จิตนี้ เวลาถ้ามันออกจากร่าง จิตนี้ถ้ามันยังไม่บรรลุนิพพาน จิตนี้ยังไม่เป็นพระอรหันต์

ถ้าเวลาจิตมันตายไปแล้ว จิตออกไป จิตยังมีแรงจับอยู่ มันจะเป็นจุดอุปาทาน ก็ยังต้องเกิดอีก เห็นใหม่ อดีตอนาคตแก้กิเลสไม่ได้ ถึงย้อนกลับมาปัจจุบัน ย้อนกลับมาที่จิตมันสงบ จิตมันสงบ ถึงเป็นอัสวักขยญาณ ถึงทำลายกิเลส แต่ในปัจจุบันที่เราปฏิบัติ เราใช้ความคิดสมองความคิดที่จิตมันเคลื่อนออกมาแล้ว มันเป็นไปไม่ได้ๆ มันเป็นโลกียปัญญา

นี่ไง โลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา ในการประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ ในการศึกษา พระพุทธเจ้าแบ่งปัญญาไว้ เป็นสุตมยปัญญา ปัญญาแห่งการศึกษา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา นี่ไง ปัญญา ๓ แต่เวลาปฏิบัติ มันมีโลกียปัญญากับโลกุตตรปัญญา ปัญญาที่ปัญญาผ่านจากสมอง เป็นโลกียปัญญาทั้งหมด นี่เราพูดถึงเวลาพูดถึงข้อเท็จจริงนะ

แต่เวลาปฏิบัติมันก็ปฏิบัติอย่างนี้ เวลาปฏิบัติ คนจะหลบเลี่ยงตรงนี้ไม่ได้ ไม่ได้เพราะอะไร เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นี่ไง การเกิดเป็นสมมุติที่นี่ไง การเกิดเป็นมนุษย์ การสื่อสารของจิตก็คือธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ที่ธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ มันมีอยู่แล้ว มันเป็นสมมุติโดยธรรมชาติ คือมันเป็นสมมุติอยู่แล้ว มันเป็นโลกียปัญญา มันเป็นโลกล้วนๆ มันเป็นโลกหมดเลย ถึงตรีกในธรรมมันก็เป็นโลก

ตรีกในธรรมคือคิดในธรรมะพระพุทธเจ้า ถ้าคิดในธรรมมีสติตามไป มันจะเป็นปัญญา อบรมสมาธิ คือจะสงบเข้ามา สงบเข้ามาเท่านั้น สงบเข้ามาถึงเป็นตัวใจ ตัวใจคือตัวสมาธิ ตัวพื้นฐานจิต แล้วถ้าเกิด ถ้ามันมีกำลังของมัน แล้วมันออกรู้ๆ เห็นใหม่ จิตออกรู้ ไม่ใช่สมองออกรู้ ไม่ใช่วิญญานออกรู้

วิญญานคืออะไร วิญญานคือวิญญานในขันธ์ ๕ ใด วิญญานในขันธ์ ๕ ของเราออกรู้ ถ้าวิญญานขันธ์ ๕ วิญญานคืออะไร สัม เปลือกสัมใจ ขันธ์ ๕ คือเปลือกสัม ตัวจิตคือตัวเนื้อสัม แล้วตัวเปลือกสัมมันออกรู้ วิญญานออกรู้ เห็นใหม่ เสียงที่กระทบอยู่นี้ เสียงนี้ออกรู้ ออกรู้ที่มันเข้าไม่ถึงจิต มันเป็นโลกียปัญญา

ถ้าออกรู้แบบนี้ แต่ถ้าจิตออกรู้ เนื้อสัมออกรู้ เนื้อสัม ตัวเนื้อสัม มันต้องสงบเข้ามาก่อน พอเนื้อสัมออกรู้ เนื้อสัมออกรู้ คือตัวจิตออกรู้ ถึงเป็นปัจจุบันธรรม ถ้าเป็นปัจจุบัน นี่ไง ที่ว่าปัญญาของจิต ปัญญาของจิต ปัญญาสมองอย่างหนึ่งนะ ปัญญาสมองนี้มันเป็นเรื่องโลก มันเป็นเรื่องสามัญสำนึก เป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นเรื่องความคิดจากสมอง

ทีนี้ความคิดจากสมองถ้าเราพุทโธไม่ได้ ถ้าพุทโธๆ ไป พุทโธ เห็นใหม่ เปลี่ยนความคิด เป็นพุทโธ เพราะความคิดของเรามันธรรมชาติของมัน มันจะออกไปธรรมชาติของมัน เราบังคับ ถ้าคิดเรื่องธรรมะ เรื่องโดยความคิด ความคิดมันจะสืบทอด เช่น เราคิดแต่เรื่องอะไร เห็นใหม่ มันจะสืบทอดไปเรื่อยๆ มันเป็นเรื่องกระบวนการของมันไปเลย เป็นเรื่องๆ ไปเลย มันก็จะสืบทอด

คิดแต่เรื่องอะไรปั๊บ ความคิดมันจะต่อเนื่องไป แต่เราบังคับมันให้นึกพุทโธ พุทโธก็เป็น ความคิดนะ พุทโธก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง เพราะเป็นพุทธานุสติ พุทโธๆๆๆ นี้เพราะอะไร เพราะเราเปลี่ยนความคิดมาเป็นพุทโธ เห็นใหม่ ความคิดนี้มันเกิดจากจิตคือตัวพลังงานออกมาเป็น มัน เป็นสามัญสำนึก มันมีอยู่แล้ว พุทโธๆๆๆๆๆ พุทโธจนพุทโธ

โดยเทคนิคนะ เขาบอกว่าพุทโธจนพุทโธหาย แล้วพวกเรานี้ด้วยความอยาก ด้วยความต้องการ เราก็พยายามพุทโธเบาๆ ให้พุทโธมันหายไป อย่างนี้มันเป็นเหมือนตะกอนมันนอนกัน แต่ถ้าเป็นพุทโธจริงๆ มันจะหายไปโดยธรรมชาติของมัน พุทโธๆๆๆๆๆ จนจิตมันพุทโธไม่ได้ นั่นคือตัวสมาธิ

ถ้ายังพุทโธได้อยู่ยังเป็นสมาธิไม่ได้เพราะตัวจิตคือตัวพลังงาน ตัวพุทโธๆ คือความคิดมันเป็นสอง เรานึกพุทโธนี่เป็นสองใหม่ แต่เราว่าเป็นหนึ่ง หนึ่งเพราะเราคิดเอง แต่ความจริงมันเป็นสอง สองเพราะเรานึกพุทโธ พุทโธๆๆ มันมีอยู่ ก็มันมีสัมพันธ์กับเปลือกสัมผัส มันซ้อนกันอยู่ แต่ถ้าพุทโธๆๆๆ พุทโธจนพุทโธไม่ได้ จนเปลือกสัมผัสมันย่อยสลายเป็นเนื้อสัมผัส เหมือนสัมผัสไม่มีเปลือกเลย เป็นอันเดียวเลย นั่นก็เป็นจิต นั่นก็เป็นสมาธิ

แต่เพราะเราอยากได้กันไปเอง เราสร้างภาพกันเอง ปฏิบัติอย่างไรก็สร้างภาพหมด สร้างภาพจนไม่เป็นความจริง มันเลยเป็นมิจฉาสมาธิ มิจฉาเพราะอะไร เพราะมันไม่เป็นความจริง มันไม่มีสติใจ หรือถ้ามันใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาไล่ตามความคิดไป เวลาคิดนะไล่ตามไป แล้วพอลดไปนะ มันเหมือนปอกเปลือกสัมผัส มันหยุดได้ มันหยุด มันหยุดได้ๆ

เวลาทำสมาธิใช้ใหม่ ทำใจให้เราสบายใช้ใหม่ มันจะตั้งมั่น มันจะเสียดละ สิ่งที่ได้ ใช้อย่างนี้ แต่เราไม่เข้าใจกันเลยนะ สิ่งที่จะเป็นจะได้ เราบอกว่าไม่เห็นได้อะไรเลย แต่พอไปรับรู้ สิ่งต่างๆ ไปรู้อะไรนะ เขาว่าได้ ใ้ที่ว่าได้ ว่าได้อะไรนะ ไม่ได้อะไรเลย เราสังเวชมาก สังเวชมาก เพราะเขาบอกว่า ปฏิบัติอย่างนี้แล้วไม่เห็นได้อะไรเลย ถึงทิ้งไป

ทิ้งไปปฏิบัติสิ่งที่เพื่อจะให้มันได้ขึ้นมา ได้ขึ้นมามันก็เหมือนสร้างภาพหมด เราจะสร้าง
 สิ่งต่างๆ ของเราขึ้นมา มันไม่เป็นความจริง แต่ถ้าเราทำตามความเป็นจริงนะ รู้เองเห็นเอง แล้ว
 มันเหมือนกับมันคาดหมายไม่ได้ เราจะคาดหมายไม่ได้ว่าเราจะเป็นอย่างไรรู้อะไร มันจะ
 เป็นของมัน มันจะเป็นความจริงของมัน

แล้วพอเป็นความจริงของมันปั๊บ เราเข้าไปสัมผัส เรารู้ นี่สันทิฐิโก มันรู้จากจิต พอรู้จาก
 จิตปั๊บ มันรู้เพราะเหตุใด รู้เพราะเรามีสติ รู้เพราะเรามีคำบริกรรม รู้เพราะเราใช้ปัญญา เอาตัวนั้น
 เป็นตัวตั้ง สร้างเหตุไว้ สร้างเหตุไว้ประจำ พอสร้างเหตุไว้แล้ว ผลของมันคือมันเป็น พอผลของ
 มันเป็น มันจะไปไหน เราไปปรึกษาสมาธิกัน

เราออกบ่อยมาก “ถ้าเฝ้ารักษาสมาธินะ สมาธิเฝ้าล้อมหมด แต่ถ้าเฝ้าไปรักษาที่สติ เฝ้า
 ไปรักษาที่เหตุ นั้น สมาธิเฝ้าจะไม่หนีจากเฝ้าไปเลย”

เวลาหลวงตาท่านพูดให้ฟังนะ นาคิดมาก ตอนที่ท่านไปอยู่กับหลวงปู่มั่น แล้วจิตมัน
 เสื่อมไป พอจิตมันเสื่อม ไปอุทธรณ์กับหลวงปู่มั่น อุทธรณ์เลย จิตมันเสื่อมหมดเลย แล้วตอนนั้น
 มันปฏิบัติใหม่นะ ท่านพูดนะ ท่านบอก เหมือนสอนเด็กๆ เลย

“อิม ถ้าจิตมันเสื่อมก็ช่างมันเถอะ จิตนี้มันเหมือนเด็ก เด็กมันหนีไปเที่ยว เด็กไปเที่ยว
 เวลามันหิวมันต้องกินอาหาร ให้นึกพุทโธๆ ไว้ พุทโธนี่เหมือนอาหารของมัน พอเดี๋ยวมัน พอ
 มันหิวขึ้นมา มันก็จะมากินอาหารของมันเอง”

ให้นึกพุทโธๆ คือสร้างอาหารมันไว้เยอะๆ ท่านก็พุทโธๆ นะ แล้วมันก็สงบ พอสงบขึ้น
 มาแล้ว อิม จริง แล้วท่าน เวลาท่านภาวนาจนท่านชำนาญมาก ท่านมาย้อนถึงตรงนี้ ท่านพูดเอง
 เวลาท่านมาเล่าให้ฟังนะ แล้วท่านสังเวชไป บอกว่า เหมือนท่านสอนเด็กๆ เหมือนเด็กมันไม่รู้
 เรื่อง

เวลาจิตเราเสื่อมเราก็อยากได้ อยากได้มา อยากทุกอย่างเลย มันยิ่งอยากมันก็ยิ่งกระวน
 กระวาย มันก็ยิ่งส่งออก มันก็ยิ่งทุกขไปเรื่อย แต่ด้วยเทคนิคของหลวงปู่มั่น ชั้นยอดเลยนะ อิม จิต
 นี้เปรียบเหมือนเด็ก เด็กมันออกไปเร่ร่อน ออกไปเที่ยวของมัน เด็กนี้มันต้องกินอาหาร ไม่มีใคร
 ให้อาหารมัน มันอยู่ไม่ได้

ฉะนั้นเราพยายามหาอาหาร ตุนอาหารของมันไว้ คือพุทโธๆ นี่มันจะกินพุทโธอยู่ ให้นึกพุทโธไว้ ไอ้ทางนี้ก็มันใจ เชื่อด้วยปักใจเชื่อ ก็พุทโธๆ มันก็ไม่วิตกกังวล ไม่ส่งออก ไม่คิดมากไปพุทโธๆๆๆๆ แล้วพอพุทโธ เพราะจิตมันนึกพุทโธอยู่ มันไม่คิดเรื่องอื่น มันจะมีอะไรละ มันก็สงบเข้ามา พอสงบเข้ามา จริงเหมือนท่านว่าๆ คือท่านพูดอะไรนะ แล้วทำตามนั้นนะ แล้วผลมันจะตอบ ร้อยเปอร์เซ็นต์ๆ เป็ยะๆๆๆ เลยนะ ถ้าเราพิสูจน์ได้นะ นี่พวกเรามันไม่จริงใจ

นี่เวลาท่านสอนท่านบอก เพราะท่านอยู่กัน ๒-๓ องค์มันแบบว่ามันทำด้วยความจริงจัง แต่ที่นี้พอเรามีตัวอย่างปั๊บ เราก็มาเปรียบเทียบ นี่ตัวอย่าง นี่เป็นคตินะ เวลาเราปฏิบัติ มันจะมีตัวอย่างครูบาอาจารย์เยอะมาก เราจะเอามาเป็นคติ เวลาจิตใจมันอ่อนแอ เวลาปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล เวลามันท้อแท้ เราจะเอาคตินี้เอามาคิด

เวลาปฏิบัติมันมีนะ มีเวลาเราท้อแท้ เวลาเคยได้แล้วไม่ได้ มันจะท้อแท้มาก ถ้าท้อแท้อย่างไรเราก็ต้องปลุกใจเราขึ้นมาๆๆ แล้วเราจะเทียบประจำ เวลาเรามีปัญหาขึ้นมา เราจะเทียบถึงพระพุทธเจ้า เทียบถึงหลวงปู่มั่น เวลาหลวงตาท่านพูดบ่อยว่า ความเพียรพวกเราได้ขี้เล็บ หลวงปู่มั่น ไม่ได้ขี้เล็บหลวงปู่มั่น

ฉะนั้นความทุกข์ความยากของเราไม่ได้ขี้เล็บท่าน ที่นี้ไม่ได้ขี้เล็บท่าน เห็นไหม เราก็จะมานะ มันจะตื่นตัวขึ้นมาไง เวลาเราทำแล้วเราก็มารู้ว่าเราทำเต็มที่แล้ว เราทำเราลงทุนลงแรงเต็มที่แล้ว แต่พอเราเอาความคิดของเราไปเปรียบเทียบกับครูบาอาจารย์หลวงปู่มั่นอย่างนี้ โอ้โฮ! เราจะได้ขี้เล็บเลย พอไม่ได้ขี้เล็บปั๊บ มันก็ทำให้เราเกิดแรง ฮึด ขึ้นมา เกิดแรง ฮึด ขึ้นมา

แรงฮึดนี้สำคัญมากนะ เหมือนกองทัพ ขวัญกำลังใจของกองทัพนะ ถ้ากองทัพนั้นไม่มีขวัญกำลังใจ กองทัพนั้นดีขนาดไหนก็แพ้ตลอด กองทัพนั้นไม่ใหญ่โตหรอก แต่กองทัพนั้นมีขวัญ มีกำลังใจ มีชัยภูมิที่ดีสิ่งที่ดี กองทัพนั้นชนะตลอด การปฏิบัติของเราก็เหมือนกัน ต้องให้กระตุนให้เรามีกำลังใจ ให้มีแรงตลอด แล้วมันจะสู้สิ่งนี้ได้

ที่นี้พอเรา เห็นไหม เวลาท่านบอก หลวงปู่มั่นท่านสอน ท่านสอนบอกว่า เด็กมันต้องการอาหารของมัน มันต้องมีอาหารเลี้ยงชีพมัน ถ้ามีอาหารเลี้ยงชีพมัน เราหาอาหารนั้นไว้ นี่ไง ถ้าเราตั้งสติของเราไว้ ตั้งสตินะ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ กำหนดพุทโธๆ บางทีมันไม่ยอมรับพุทโธๆ นี่ พุทโธๆ เขาเรียกศรัทธาจริต คือมีความเชื่อมั่นสูง พุทโธๆ ได้

แต่ส่วนใหญ่แล้ว ไอ้พุทธจริต ไอ้พวกปัญญาชนนี่พุทธโฆไม่ได้หรอก เรายังก็ใช้พุทธโฆ แต่จริงๆ แล้ว เราพุทธโฆไปสักพักหนึ่ง เราก็พุทธโฆไปไม่ได้ เราเอาพุทธโฆไปไม่ได้ จิตสงบขนาดไหนนะ เราออกมาพิจารณา มันก็ไม่ไป มันไม่ใช่ไม่ตรงกับจริต แต่พอเรามาใช้ปัญญา เราใช้ความคิด เราใช้ปัญญาแล้วตามไป มันสงบได้

พอสงบได้มันถึงนะ ตอนที่เราทำเรากันคว่ำของเราเอง ทิ้งมาก เอ๊ะ ทำไมมันดีขนาดนี้ พอดีอย่างนี้บ๊ีบพอดีมันก็ทำจิตสงบ ลึกๆๆ มันมีหลักฐานคือหลวงปู่มั่นมาสอนข้างในด้วย พอหลวงปู่มั่นมารับประกันบ๊ีบ นั่นก็พุ่งเลย พอพุ่งเลย มันเหมือนกับเราทำอะไรได้เต็มไม้เต็มมือ ทำด้วยความตั้งใจ ทำด้วยความจริงจัง

พอมันไปเรื่อยๆ จิตสงบเรื่อย อย่างเมื่อก่อนมาถามจิตเป็นอย่างนั้นๆ บอกนี่ถูกแล้วละ กระบวนการของมัน มันต้องมี จากความคิดดิบๆ ความคิดพวกเรานี้ดิบๆ นะ ความคิดของเราทั้งหมด แล้วสมาธิ สถิตตามเข้าไปๆ มันจะเริ่มหยุด ครั้งแรกเลยมันหยุดเฉยๆ ความคิดนี้หยุด หยุดนี่คือสมาธิแล้วแต่แป๊บเดียว แป๊บ คิดอีกแล้ว ตามเข้าไป ตามเข้าไป

ความหยุดนี้มันจะเริ่มห่างขึ้น คือหยุดได้นานขึ้นๆ พอหยุดได้นานขึ้นบ๊ีบ สถิตตามเข้าไปตามเข้าไป มันจะเห็นเหตุผลแล้ว ไอ้ที่มันทุกข์มันยากนี่นะ ไม่มีใครทำเลย ความคิดเราเองทำร้ายเราเอง แล้วทำไมมึงโง่คิดขนาดนี้ ก็รู้อู๋ อยู่นี้แหละ แต่เอาตัวเองไว้ไม่อยู่ มันก็สถิตตามไปอีก ตามไปอีกๆ ตามจนมันเห็นเหตุเห็นผลนะ

ถึงที่สุดแล้วนะ ความคิดมันหยุดได้อย่างไร มันจะยับยั้งได้อย่างไร มันมีที่มาอย่างไร ไล่เข้าไป จนเห็นหมดนะ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เป็นบ่วงของมาร รูป รส กลิ่น เสียง ข้อมูลที่เรารู้อู๋ อยู่คือสัญญา ข้อมูลมันเป็นบ่วงของมาร มันเป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันกระตุ้นความคิดเราไป

ทีนี้พอเรามีสถิตตามไป อ้อ ก็ไอ้ข้อมูล ไอ้ความรู้เราทุกอย่าง มันมาอยู่แห่งหนึ่ง พอมันเห็นทันบ๊ีบมันตัดนะ ตัดรูป รส กลิ่น เสียง นี้ปุ่ดูชน ปุ่ดูชนคือคนหนา คนที่ไม่สามารถยับยั้ง ไม่สามารถทำสิ่งใดๆ ได้ สิ่งนี้มันจะกระตุ้น กัลยาณปุ่ดูชน เห็นรูป รส กลิ่น เสียง ไม่ใช่จิต ไม่ใช่ข้อมูลของจิต มันแยกได้หมดเลย จิตเป็นจิต ข้อมูลเป็นข้อมูล ทุกอย่างมันปล่อยหมด นี่ไง กัลยาณปุ่ดูชน

ตั้งแต่นั้นมานะ สมาธิทำงานง่ายขึ้นแล้ว เพราะมันรู้ทั้งหมดเลย มันรู้ทันมันก็หยุดหมดๆ ทีนี้หยุดหมดมันก็ว่าง ทีนี้ความนิ่งจะควบคุมได้ดีมากขึ้น พอดีมากขึ้น ไล่เข้าไปๆ มันเห็นแล้ว เห็นจิต เปลือกสัมผัส เห็นสัมผัส กระทบกับเปลือกสัมผัส ความคิดขั้น ๕ เป็นเปลือกสัมผัส ตัวจิตคือตัวพลังงานคือตัวสัมผัส เนื้อสัมผัส เนื้อสัมผัสกับเปลือกสัมผัส มันต้องอยู่ด้วยกันเป็นธรรมชาติ ความคิดกับพลังงานมันอยู่ด้วยกันเป็นธรรมชาติ

แต่พอจิตมันสงบเข้าไปแล้วมันกระทบกับเปลือกสัมผัส กระทบกับขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่จิตจิตไม่ใช่ขั้น ๕ ความคิดไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ความคิด จิตคือจิต ความคิดเป็นความคิด มันคนละอันอยู่ธรรมชาติ แต่เพราะมีสังโยชน์ รั้งไว้โดยเราไม่รู้ตัว แต่พอจิตสงบปั๊บมันจะเห็นของมัน พอเห็นของมันปั๊บ จิตมันเห็น มันจับได้ จับความคิดได้

พอจับความคิด จิตจับความคิด เห็นไหมที่เขาดูจิตๆ เราไม่เชื่อ ถ้าหลวงปู่ดูลย์พูดนะถูกหลวงปู่ดูลย์บอกว่า “ดูจิตไป จนจิตเห็นอาการของจิต” หลวงปู่ดูลย์นะพูดถูก จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นความคิดใจ “ความคิดไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ความคิด” มันอยู่คนละอัน สัมกับเปลือกสัมผัสไม่ใช่อันเดียวกัน

ถ้าจิตสงบ มันจะเห็นของมัน พอเห็นของมัน มันจับได้ พอเห็นปั๊บ เพราะสัมผัสมันเป็นวัตถุไม่มีชีวิต พลังงานของเรามันมีชีวิต มีชีวิต แต่เพราะอวิชชา เพราะความโง่ เปลือกสัมผัสกับสัมผัสเป็นอันเดียวกันมาตลอด โดยสามัญสำนึกของมนุษย์ แต่เพราะเราหัดภาวนา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิจนสมาธิมันมี จนสมาธิมันแยกความคิดกับจิตออกจากกัน ก็ยังไม่เห็น เพราะมันแยกด้วยสมาธิ

โดยธรรมชาติ มหายาน ทิเบต เขาจะบอกเลยว่า เวลาถอดจิตมนุษย์นี่นะเหมือนกับปกกล้วย กล้วย เปลือกกล้วยกับกล้วยไม่ใช่อันเดียวกัน จิตกับร่างกายนี้ไม่ใช่อันเดียวกัน เวลาเขาถอดจิตออกจากร่าง มหายานเขาทำได้ชำนาญมาก

พวกทิเบต พวกลามะ เพราะโพธิสัตว์ ส่วนใหญ่เขาจะชำนาญในฌานโลกีย์ เขาเห็นโดยตามข้อเท็จจริง แต่เขาไม่มีปัญญา เขาเลยรับรู้เรื่องอย่างนี้กันไม่ได้ แต่ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิจนจิตสงบเข้ามา พอตัวจิตมันสงบเข้ามา มันเป็นอิสระภาพของมัน ให้อำนาจความคิดมันไม่มีใจ ถ้าเรามีความคิดอยู่ จิตจะสงบได้อย่างไร เพราะมันฟุ้งซ่าน

พอมันทิ้งความคิดบีบมันก็เป็นตัวของมันเอง ใจตัวเปลือกสัมผัสกับสัมผัสมันแยกกัน โดยสมาธิ เห็นไหม คำว่าโดยสมาธินี้ ถ้ากำหนดพุทโธโดยเจโตวิมุตติ โดยพุทโธๆ เวลาเป็นอัปปนาสมาธินี้ละ มันสักแต่ว่ารู้ สักแต่ว่ารู้มันทั้งกายหมด กายกับจิต แยกด้วยสมาธิ มันแยกด้วยสมาธิอย่างนี้ แยกด้วยสมาธิ มันปล่อยวางโดยสมาธิ ไม่ชำระกิเลส ไม่มีอะไรรู้ดีขึ้นมาเลย

แต่ถ้าพอเรามีปัญญา มีสติ เห็นไหม พอมันมีปัญหา มีสติ มันแยก จิตกับความคิดมันแยก โดยธรรมชาติของมัน แต่จับต้องกันไม่ได้ มันเหมือนกับพลังงานกับพลังงาน มันแยกกันออกมา แต่ไม่มีอะไรไปปรับรู้นั้น แต่เราฝึกฝนบ่อยๆ เข้า เราฝึกฝนบ่อยๆ จนตัวจิตมันมีกำลัง มีสติพร้อม พอมันจะคิด เขาเรียกว่า “จิตเสวยอารมณ์”

จิตเสวยอารมณ์ อารมณ์ เห็นไหม กับจิตมันคนละตัวกัน กาย เวทนา จิต ธรรม สติปัญญา ๔ ใจ กาย เวทนา จิต ธรรม ธรรมารมณ์ๆ อารมณ์ความรู้สึกที่เป็นธรรม ธรรมารมณ์เป็นสติปัญญา ๔ พอจิต อารมณ์มันแยก แล้วมันเสวยอารมณ์ มันจับได้ พอมันจับได้ ชับ จิตเห็นอาการของจิตแล้วพิจารณามัน หลวงปู่คุณุญสอนอย่างนี้

“พิจารณาคูจิต จนจิตเห็นอาการของจิต แล้วใช้ปัญญาวิปัสสนามัน วิปัสสนามัน”

หลวงปู่คุณุญสอนอย่างนี้ แต่เขาไม่ได้สอนอย่างนี้เพราะเขาเข้าไม่ถึงจุดนี้ เขาเข้าไม่ถึงจุดนี้ เขาก็เลยทำอะไรๆ ไม่ได้เลย แล้วพอจิตมันเสวยอารมณ์พอจับได้ สติปัญญา ๔ เกิดตรงนี้ วิปัสสนาเกิดตรงนี้ จิตถ้าสงบแล้ว จิตเห็นอาการ จิตจับได้ คือตัวจิตกับตัวความคิด ชาติ ๔ ชั้น ๕ เห็นไหม

พระอรหันต์ เห็นไหม ชาติ ๔ ความคิดเป็นชั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นภาวะๆ เห็นไหม ภาราทเว ปัญจันธา เป็นภาวะ เป็นที่รับผิดชอบ แต่ไม่ใช่กิเลส พระอรหันต์นะ เวลาทำจิตสะอาดแล้วนะ ชั้น ๕ ทุกอย่างสะอาดไปหมดเลย นี่ที่ว่างกายทุกอย่างสะอาดไปหมด เพราะอะไร เพราะตัวจิตมันสะอาด

แต่ถ้าตัวจิตมันสกปรก มีอวิชชาครอบงำอยู่ มันสกปรกที่ตัวพลังงาน พอตัวพลังงานสกปรก ทุกอย่างสกปรกไปหมดเลย พอตัวพลังงานสะอาด สิ่งที่จับใช้สอยกันอยู่นี้มันเลยกลายเป็นของสะอาดไปหมดเลย แต่ของสะอาดอย่างนี้ มันก็ต้องพลัดพรากเป็นธรรมดา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานไป

“อานนท์ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลาย ต้องดับไปเป็นธรรมดา แม้แต่ถาคตก็จะต้องนิพพานในกัณนี้”

นิพพานๆ นิพพานแต่ธาตุขันธ์ใด ขันธนิพพาน แต่ตอนขณะกิเลส กิเลสนิพพาน ตอนนั้น อาหารของนางสุชาดา ถึงซึ่งกิเลสนิพพาน ชำระจิตให้สะอาดบริสุทธิ์ นี่เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา พอถึงวันจะตายเห็นไหม ขันธนิพพาน ขันธ์ที่เป็นภาวะ ที่เป็นเศษ ที่ของเหลือ ต้องทิ้งมันไป มัน ต้องย่อยสลายเป็นธรรมดา

แต่ตัวธรรมชาติ ตัวนิพพานอันนั้นสิ อันนั้นไม่ธรรมดา “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดเป็น ธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับไปเป็นธรรมดา” แต่ตัวนี้ไม่เคยเกิดไม่เคยดับ ตัวนี้เป็นธรรมชาติอยู่ ตลอดไป ถึงที่สุดแล้ว เห็นไหม มันยังต้องทิ้งสิ่งที่เป็นที่ แต่ขณะที่เราเกิดขึ้นมานี้เรามีของเรา พอมี เรามีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ เราจะใช้จิตของเรา ใช้สมาธิของเรา ใช้ดูแลรักษาตรงนี้

ทำตรงนี้ให้มันสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา มันต้องมีการกระทำ ไม่ใช่ว่าไปเพ่งไปดูกันเฉยๆ ที่ว่า ได้ๆๆ นะ ไม่ได้อะไรเลยนะ แต่ไอ้พวกที่ว่าไม่ได้ๆ ถ้าไม่ได้อะไรเลย เราเป็นคนดีขึ้นมา ใหม เราเป็นคนที่มีความดีขึ้นมา เราเป็นคนที่เข้าใจชีวิตขึ้นมา เราเป็นคนที่มึสติสัมปชัญญะ ขึ้นมา ได้เต็มๆ เลยนะ ธรรมะเป็นอย่างนี้ ธรรมะรู้ปัจจุบันนี้ไง

แต่ถ้าไปได้รู้โน้มนู้นี้ละ ไม่ได้อะไรเลยนะ ไม่ได้เพราะอะไร เพราะไปแบกหามไป ความรู้ความเห็น ความรับรู้เนะ เป็นวัตถุทั้งหมด ต้องไปแบกหามนะ ต้องทบทวน เดี่ยวลืม เดี่ยว ลืม ต้องทบทวนตลอดเวลา พระอรหันต์หลงในอะไร หลงในธาตุ ๔ หลงในสมมุติบัญญัติ พระ อรหันต์หลงในสมมุติบัญญัติ พระอรหันต์ไม่หลงในอะไร พระอรหันต์ไม่หลงในอริยสัจ สันทิฎฐิโก ปัจจัตตัง ความรู้สึกอันนั้นไม่มีหลง

แต่สมมุติบัญญัติ มันหลงได้ สมมุติใด ภาษาวัยรุ่นมันพูดของมันทุกวัน มันพูดอะไรก็รู้ เรื่องหรือก สมมุติขึ้นมา ภาษานี้มันตายไปตลอดเวลา จะมีภาษาใหม่ๆ มาตลอดเวลา ภาษาสมมุติ แล้วนี้บัญญัติ ก็บัญญัติ หลงสมมุติ บัญญัติเป็นความจำนะ แต่ไม่หลงในอริยสัจ ไม่หลงในสัจจะ ความจริง อันนั้นไม่มีหลง ถ้ามันสมมุติบัญญัติเนะมัน เราไม่เข้าใจมันได้

ทีนี้แต่ถ้าตัวจิตเห็นไหม ดูอย่างการประพฤติกปฏิบัติ ชำระเริ่มต้น สติไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่สติ สติต้องฝึกขึ้นมา แต่เวลาพระอรหันต์ทำไมสติกับจิตเป็นอัตโนมัติล่ะ สติไม่ใช่จิต แล้วเวลา

ปัญญา เห็นใหม่ ปัญญาพวกเราต้องสร้าง พระอรหันต์ไม่ต้องสร้างนะ เพราะอะไร เพราะปัญญา เป็นปัญญา

พลังงานอะไรก็แล้วแต่ ที่มันขับเคลื่อน โดยวิทยาศาสตร์ พลังงานที่มันขับเคลื่อน มันต้อง ไหวตัวใหม่ ไม่ใช่ไหวตัวมันขับเคลื่อนได้ใหม่ ธรรมชาติที่ออกฤทธิ์ มันออกฤทธิ์ มันขยับตัวนี้ ถ้าไม่มี สติ มันขยับตัวได้ใหม่ ทำไมธรรมชาติ สติไม่เป็นอัตโนมัติ พระอรหันต์ไม่มีหลงหรือ สติ พร้อมสมบูรณ์ ขยับตัวรู้ตลอดเวลา

แต่ขณะปฏิบัติมันไม่มี ไม่มี เพราะอะไร เพราะมัน สายบังคับบัญชาไง การบังคับบัญชา มันยาวไกลมาก ธรรมชาติ ธรรมชาตินะ พอออกมามันเป็นอวิชา พออวิชา พอมันทำลาย อวิชา ตรงนี้เป็นพระอรหันต์ นี่ขั้นตอนหนึ่ง ขยับออกมาเป็นกามราคะอีกขั้นตอนหนึ่ง ขยับ ออกมาเป็นสทิทาอีกขั้นตอนหนึ่ง ขยับมาเป็นพระโศคาบันอีกขั้นตอนหนึ่ง ขยับเป็นปุลุชน

คิดดูสิ คัทเอาต์มีก็ตัว สายบังคับบัญชาเท่าไร เราไม่มีทางทันหรือ ไม่รู้อะไรเลย แต่พอ มันตัดขาดเข้ามาเป็นชั้นๆ ชั้นๆ เข้ามา จนถึงตัวมัน ขยับเมื่อไหร่ พร้อมๆ หมดเลย นี่ไง ไม่ได้ อะไรเลยนะ ปฏิบัติไม่ได้อะไรเลย ไม่ได้อะไรเลย ทำไมมันรู้ ไอ้ที่มันได้ๆๆ มันรู้อะไร มันได้ อะไร ได้หลงใจ ได้หลงไปกับเขา ได้หลงกับที่เขาสร้างขึ้นมา สร้างทฤษฎีขึ้นมาจะ ในการปฏิบัติ ถ้าเอาสัจจะความจริงพระพุทธเจ้าปฏิบัติตามจริงนั้น มันจะรู้ตามจริงนั้น

แต่เราไปสร้างมันขึ้นมา เช่นหลวงปู่มั่นเห็นใหม่ หลวงปู่มั่นท่านสอนในมุตโตทัย การดื่มน การเหยียด การคู่ ต้องมีสติตลอดเวลา แต่พวกเราปฏิบัติกันนะ เวลาดื่มนดื่มนมเหยียดเหยียดหนอ อ้าว! ก็เหยียดแล้วทำไมต้องเหยียดหนออีกล่ะ เราเหยียดมีสติ เราก็เหยียดแล้ว แต่ก็เหยียดหนอ นี่สร้างอารมณ์ ในความรู้สึกเราอันหนึ่ง แล้วต้องสร้างความรู้สึกอีกอันหนึ่ง

เราดื่มไข่ใหม่ เราก็รู้แล้วว่ามันดื่ม ทำไมต้องดื่มนม ถ้าวาดดื่มนมมันสร้างขึ้นมามีหรือ เปล่า แล้วเอาความจริงคือการดื่มนมของเรา เห็นใหม่ เราจะเปรียบเทียบให้เห็นว่าหลวงปู่มั่น เวลาถ้า คนไม่เข้าใจ ก็คำพูดอันเดียวกัน หลวงปู่มั่นเทศน์ไว้ในมุตโตทัยไปอ่านได้ การดื่มน การเหยียดการ คู่ การขยับ ให้รู้สึกตัวทั่วพร้อมตลอดเวลา แต่เวลาพอการปฏิบัติทางโลก เห็นใหม่

การขยับ การเหยียด การคู่ เราต้องรู้ซึ้ง ต้องรู้อารมณ์นั้นอีกทีหนึ่ง แต่ถ้าเวลาการปฏิบัติ ของเราเห็นใหม่ พวกเราเดินจงกรม จะขยับเขยื้อน เราจะปล่อยธรรมชาติ แต่เรามีสติพร้อมไป มี

สติเราก็จะไม่พลั้งเพลอ นี่คือข้อเท็จจริง แต่ถ้าเราสร้างวัตถุขึ้นมาอีกอันหนึ่ง หยิบหนอ จับหนอ รู้หนอ ใ้อเราก็ปวดหัว ก็การดำรงชีวิตของเราก็ปัจจุบันอยู่แล้ว ทำไมต้องสร้างอาการอีกอาการหนึ่งขึ้นมาซ้อน แล้วว่าได้ ก็ได้ใจ ก็ว่างๆ ก็บังคับให้มันทำ ทำไมมันจะไม่ว่างละ

ก็ปล่อยมันตามความเป็นจริงสิ มันรู้สึกตัวตลอดเวลา ก็ให้มันรู้สึกตัวไปสิ เพราะมันรู้สึกขึ้นมาแล้วนะ ภาพสร้างนะมันภาพตายตัวแต่ความจริงมันละเอียดลึกซึ้ง เหมือนน้ำ การใช้น้ำมากไป น้ำมันจะน้อย หดตัวลง ยุบตัวลง เพราะเราใช้ไป จิตมันเป็นปกติ เวลาลงสมาธิมันจะยุบลงตัวมันเอง มันจะลึกเข้าไปในตัวของมันเอง

แต่ถ้าเราไปสร้างภาพไว้ เหมือนกับมาตรวัด วัดให้มันคงที่ มันจะลดตัวลงได้ไหม ไม่ได้ แต่ของเขามันว่างๆ เพราะอะไร เพราะภาพสร้าง นี่ไง เราถึงบอกว่าไปแบกรับวัตถุไว้อันหนึ่ง แต่ยังไม่รู้ว่าแบกรับไว้ละ ไปแบกรับ ไปแบกไปยึดไว้อันหนึ่ง ไปผูกอารมณ์ให้ว่าง แต่ความว่างจริงอยู่ไหม มันถึงไม่เกิดกำลัง ไม่เกิดพลังงาน พลังงานคือตัวจิตสงบ มันจะมีพลังงานของมัน

อย่างเช่น ที่ว่าจิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นกาย จิตเห็นจิต รู้จิตเป็นไป เขาไม่มี เพราะถือกไว้ ให้รู้ว่าง.. ว่างก็สร้างภาพว่างอยู่แล้ว นี่พูดโดยข้อเท็จจริง แล้วอยู่ที่ว่าอยู่ที่ใครจะปฏิบัติไง แล้วมาตามความเป็นจริง มันก็บอกว่าไม่เห็นได้อะไรเลย ไม่ได้อะไรเลยแต่มันจะพัฒนาการของมัน วิวัฒนาการมันจะเกิดนะ

แต่ถ้ารู้อะไรของมัน รู้ตายตัวอย่างนี้ รู้ตายตัว ตายตัวเพราะอะไร เพราะเราไปศึกษาธรรมะกันว่า ธรรมะ นิพพานคือความว่าง ทุกอย่างเป็นความว่าง แต่เราจะพูดอย่างนี้ เราพูดบ่อยมาก ความว่างที่มีเจ้าของกับความว่างที่ไม่มีเจ้าของ ความว่างที่มีเจ้าของคือจิตมันรู้ตัวมันเองว่าง ความว่างที่ไม่มีเจ้าของ อากาศ อวกาศ สรรพสิ่งมันว่างด้วยตัวมันเอง แต่มันไม่รู้สึกรู้ ไม่มีประโยชน์อะไรเกิดกับมัน แต่เราไปสร้างความรู้สึกอย่างนั้น

แต่ถ้าความรู้ที่มีเจ้าของ ว่าง ต้องมีเจ้าของว่าว่าง นี่พูดถึงว่างเฉยๆ นะ นี่สมาธินะ ไม่ได้แก้กิเลสอะไรเลย แล้วพอถึงเวลาจะแก้กิเลส เห็นไหม

“โมฆราช เธอจงมองดูโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอัตตานุทิฐิ”

ถอนที่รู้ผู้รู้ เราถึงพูดเห็นไหม “ไม่มีตัวกูของกูคือกู”

ไม่มีตัวกู ไม่มีของกูใครรู้ ก็รู้ไง ไม่มีตัวกู ไม่ใช่ของกู คือกูไง โมฆราช กลับมาถอน
อัตตานุทิฎฐิ ผู้รู้ตัวนั้น โมฆราช เองมองโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอัตตานุทิฎฐิ
อัตตานุ อัตตา อัตตารู้ อัตตารู้ ตัวอัตตาที่รู้ว่าว่าง

เพราะว่างปั๊บบ่ไม่พูดแม้แต่คำเดียว อ้าปากผิดหมด ไม่มีตัวกูไม่มีของกู ใครเป็นคนพูด ใคร
เป็นคนรับรู้ ไม่มีตัวกู ไม่ใช่ของกูคือกู กูไง ก็กูพูดไง แต่ไม่มีอะไรเลย ว่าง เข้มปากไว้ แต่มันไม่
กล้าเข้ม มันกลัวว่าเขาไม่รู้ว่ามันฉลาด มันกลัวว่าเขาไม่รู้ว่ามันมีปัญญาไง โอ้ กิเลสร้ายนะ

ที่นี้ความว่างก็มีเจ้าของ ที่นี้คำว่าความว่างก็มีเจ้าของมันคือสมาธินะ ถ้าความว่างจริงมัน
ว่างอย่างไร เพราะความว่างจริงมันต้องมีเหตุมีปัจจัย มีผู้กระทำให้มันว่าง แล้วถ้าใครเป็นคน
กระทำให้ว่าง ก็ทำได้ว่างระดับไหน ความว่างของโศดาบัน ความว่างของสกิทา ความว่างของอ
นาคา ความว่างของพระอรหันต์

เราจะบอกว่าความว่างนี้มีขอบเขต ความว่างที่ระดับของความว่าง แล้วอยู่ที่วาสนาบารมี
พระโศดาบันบางองค์ ๗ ชาติ ๓ ชาติ เห็นไหม พระอรหันต์ พระโศดาบันแต่ละองค์ บารมีก็ไม่
เท่ากัน การผลตอบสนองมันจะเยอะกว่า แต่! แต่เหตุปัจจัยที่เข้าถึงขณะจิตที่เป็นความว่าง คือจะ
ไม่แตกต่างกันเลย ผลของมันเป็นพระโศดาบัน จะพูดถึงขั้นของพระโศดาบันถูก สกิทา อนาคา
อรหันต์นี้ถูก ถ้าไม่เป็น พุคร้อยหนาก็ผิคร้อยหน

ทั้งๆ ที่จำธรรมะพระพุทเจ้ามาพูดก็ผิดเท่าที่พูด ผิดเท่าที่พูด เพราะคนไม่รู้พูด พูดก็คำก็
ผิดเท่านั้นคำ แต่เวลาพูดธรรมะพระพุทเจ้า ใจ เห็นไหม บอกพุททพจน์ พุททพจน์ห้ามเถียง
เถียงพุททพจน์ไม่ได้ ไม่ได้เถียงพุททพจน์ เถียงคนพูดพุททพจน์ ไม่เคยเถียงพุททพจน์เลย พุทท
พจน์พูดถูก แต่คนพูดพุททพจน์ คนที่พูดถึงพุททพจน์ เถียงคนนั้น แต่ตัวพุททพจน์ไม่เถียง เถียง
คนพูดพุททพจน์ พุททพจน์ไม่ผิด แต่คนพูดผิด เพราะคนพูดไม่รู้ เพราะคนพูดไม่รู้จริง พูด
อย่างไรก็ผิด

เวลาธรรม เห็นไหม ตรงนี้สำคัญ อาตมิกย์ที่แล้วเขาจะกลับ แล้วมาพูด บอกเพื่อนเขา
ปฏิบัติแล้วไม่เห็นได้อะไรเลย เขาก็เลยไปปฏิบัติร้อยแปดพันเก้าอย่างนั้น ฟังแล้วมันก็สะเทือน
ใจ ประสาธนะ มาถูกทางแล้วนะ ปล่อยให้เอาสิ่งที่มีมันสะดวกง่าย เยอะมากนะ กรรรมฐานม้วน
เสื่อใจ

พอปฏิบัติๆ ไปแล้วไม่ได้ผล แต่ความจริงได้ เพราะคำว่าไม่ได้ผล เขารู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา เขารู้สึกตัวตลอดเวลาว่าเขาทำ เขาไม่ได้ เขาไม่ได้อะไร ไม่ได้อะไรเลยก็มันไม่มีสิ่งใดติด มันเป็นโทษกลับมาเลย มันได้ปฏิบัติแล้วใช่ไหม ได้บุญแล้วใช่ไหม ได้ทุกอย่างพร้อมเลย แล้วมันอยากจะอยากได้

เราเห็นในทางปฏิบัติ ในทางฆราวาสนะ เขาไปสร้างสำนักปฏิบัติกัน เขาเขียนตำราเลย แล้วเขาไม่บอก เขาก็ให้เรานั่งทำสร้างควมว่างกัน พอว่างเสร็จแล้ว เขาจดตำราให้เลย ให้ได้ว่างเหมือนกัน เขามาเล่าให้ฟังนะ เราฟังแล้วก็เศร้า คือตอนนี้เขาแบบว่าไปเปิดทาง ไปเปิดการสอน แล้วก็แบบว่าให้เข้ามาเรียนกันไง แล้วเขาเขียนตำราไว้เลย แล้วก็ให้เราปฏิบัติ พอว่างๆ เขาก็โยนตำรา ผลัวะ! นี่ลูก

ก็ตำราเขาเขียนเอง ก็เราเขียนของเราไว้ แล้วเอ็งทำไม ทำไมจะไม่เป็นอย่างนั้น เพราะอะไรรู้ไหม เพราะว่า โดยธรรมชาติของจิตมันเป็นอย่างนี้ โดยธรรมชาติของจิตของคนมีฟุ้งซ่าน แล้วก็มึนปล่อยาง นะ ถ้าไม่มีปล่อยาง เหมือนเรานี้ เรามีตื่นกับหลับ ไม่หลับ เราไม่ได้นอนหลับ เราตายนะ เรามีตื่นนอนกับนอนหลับ ตื่นมาเพื่อเป็นปัจจุบันแล้วก็นอนหลับ

จิตก็เหมือนกัน ถึงเวลาเต็มที่แล้วมันก็พักของมัน แล้วถึงเวลามันก็คิดอีก แต่เราคุมมันไม่ได้ แต่เราทำสมาธินี้เราควบคุมได้หมดเลย แล้วรักษาของเราเลย ให้มันต่อเนื่อง เหมือนไฟสันตติมันเกิดดับๆ อยู่ต่อเนื่อง มันสว่างตลอดเวลา มันเป็นของมันธรรมชาติ ของมันมีอยู่เป็นอยู่ โดยธรรมชาติ ในร่างกายในจิตใจเรา

แล้วพระพุทธเจ้านี้ท่านฉลาดมาก ไปรื้อไปค้นไปเห็นเข้า แล้วเอาสิ่งที่เราอยู่เราเป็น เรามีเราเป็นอยู่นี้ มาพลิกแพลงคิดแปลงให้มันเป็นธรรมะขึ้นมา แต่พวกเราไม่ใช่ พวกเราเอาธรรมะพระพุทธเจ้ามาสวมเข้ามาเป็นของเรา แต่เรายังไม่ได้เป็นอะไร แต่ถ้ามันเป็นมันเป็นที่เร ใจเราเป็นอย่างนั้น เป็นเหมือนพระพุทธเจ้าบอกเลย อิม พุทธพจน์ ไซ้

แต่ถ้าเราไม่ได้เป็น พุคมาเท่าไรก็คิดเท่านั้น พุทธพจน์นะไซ้ แต่มีงนะไม่ใช่ พุทธพจน์นะไซ้ แต่คนพุดนะไม่ใช่ มันยังพุดของมันผิดๆ ถูกๆ อย่างนั้น มันถึงว่าสังคมไทยนะ เราเชื่อมันมากนะ เพราะเราเชื่อที่ว่าพระพุทธเจ้าพยากรณ์ไว้แล้ว ถึงพุทธกาล ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง แล้วเราไปดูประวัติหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นบอกว่าเจริญตั้งแต่สมัยพระจอมเกล้าฯ

พระจอมเกล้าฯ มาเป็นผู้รื้อฟื้นทฤษฎีขึ้นมา ให้เข้ามาเพราะพระจอมเกล้าฯ พอจะบวชแล้วมันไม่มีทางไป พอบวชแล้ว พระนั่งเกล้าฯ ขึ้นก็ต้องอยู่เป็นพระ ก็ต้องเอาานิพพาน พอานิพพานปฏิบัติไปแล้วนี่ อ้าว! ทำไมทฤษฎีกับพฤติกรรมคนไม่เหมือนกันละ ก็เลยรื้อค้นใหญ่เลย รื้อค้นก็พยายามสร้างขึ้นมา สร้างขึ้นมา ให้พวกเราเข้าไปใกล้จิตศาสนามากขึ้นๆ

ไปเอาทฤษฎีมาแล้วบังคับตัวเองเข้าไปไง แต่ถึงสุดท้ายแล้วท่านไม่ถึงที่สุด เพราะท่านมีภาระไขไหม ท่านเลิกไปเป็นพระจอมเกล้าฯ หลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่น ถึงที่สุด พอถึงที่สุดแล้วเห็นไหม ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เจริญในใจของหลวงปู่มั่นก่อน

พระพุทธเจ้าอยู่ที่โคนต้นโพธิ์ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ที่หัวใจพระพุทธเจ้าก่อนนั่งอยู่โคนต้นโพธิ์ๆ แต่หัวใจพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ไม่ใช่ร่างกายและโคนต้นโพธิ์นั้นไม่ใช่ หัวใจของพระพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่ที่โคนต้นโพธิ์ ก็เลยเผยแพร่ศาสนามารอบหนึ่ง หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ไปแก้หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นตรัสรู้ธรรม ธรรมขึ้นมาตามความเป็นจริง

นี่ ชักนำให้ศาสนาเจริญอีกหนหนึ่ง กึ่งกลางพระพุทธศาสนา แล้วต่อไปนี้ผู้ที่มีบุญญาธิการจะทำได้ขนาดนี้ ก็พระศรีอริยเมตไตรยข้างหน้า ในปัจจุบันนี้มีครูบาอาจารย์ของเรา แล้วก็จะเสื่อมถอย เสื่อมถอยเพราะใจของพวกเราด้าน ตัวศาสนาไม่เสื่อม ใจของคนปฏิบัติเสื่อม ใจของคนเสื่อม ไม่ใช่ศาสนาเสื่อม

ใจของคนเสื่อม เพราะอำนาจาสนาเข้าไม่ถึง เข้าไม่ถึงใจ เข้าไม่ถึงเพราะอะไร เพราะทิฐิมานะ เพราะข้างในมันต่อต้าน เพราะข้างในมันถูกเหยียดหยาม มันถูกเหยียดหยามธรรมะ ยกตัวเองขึ้นสูง กดธรรมะให้ลงต่ำ แต่ถ้าเรามีคุณธรรมเราจะกดตัวให้ลงต่ำ แล้วค้นคว้าธรรมะให้ขึ้นมา นี่ศาสนาจะเจริญ กึ่งพุทธกาลนะ

ในพระไตรปิฎกว่ากึ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง แล้วในปัจจุบัน ในปัจจุบันตั้งแต่หลวงปู่มั่นหลวงปู่เสาร์มา จนถึงครูบาอาจารย์ของเรา จนถึงพวกเรา แล้วถ้าเราไม่สนใจ เราไม่ค้นคว้านะ อายุเราก็กว้างเกินไป เรานี้อาจจะตายพร้อมๆ กันก็จบกันไป แต่คนที่มีความรู้ตายแล้วท่านไม่กลับมาอีก

แต่ถ้าเรากลับมาอีก เรากลับมาอีก เราไปเจออะไร แต่ถ้าคิดอย่างนั้นปีบนะ เราก็ต้องชวนชวนตั้งแต่นี้ๆ จะได้มากได้น้อยก็อยู่ที่มือเรา อยู่ที่การกระทำของเรา เพื่อประโยชน์ของ

เรานะ เพื่อตัวของเรา ไม่อย่างนั้นถ้าไปเกิดใหม่อีกรอบหนึ่ง เกิดแน่นอนๆ แล้วเกิดแน่นอน แล้วคิดว่าสังคมนั้นจะไม่มั่นคงอย่างนี้

กฎหมายสังคมนั้นไม่อยู่หรอก ศีลธรรมจริยธรรมอยู่นะ เพราะพวกเรานี้มีความละเอียด มีความหิริโอตตปละในหัวใจ สังคมอยู่กันด้วยศีลธรรมนะ ศีลธรรมความละเอียดทำให้พวกเราอยู่ในกรอบอยู่ในเกณฑ์ แต่กฎหมายเอาเราไม่อยู่หรอก กฎหมายบังคับแต่คนคิดได้ ไอ้คนชั่วๆ มันไม่ฟังหรอก กฎหมายนี้มันเปลี่ยนไปตามกฎหมาย

ทีนี้ศีลธรรมจริยธรรมมันเสื่อม โลกมันจะร้อนขนาดไหน เราว่าโลกร้อนขนาดไหน อำนาจรัฐจะปกครองๆ อำนาจรัฐอ่อนแอ อำนาจรัฐควบคุมไม่ได้ แล้วเราไปเกิดสมัยอย่างนั้นนะ จะทุกข์มาก แล้วเรา ถ้าอย่างปัจจุบันนี้เราถึงต้องเข้มแข็ง เขาว่าไม่ได้ ไม่ได้ นะคือได้ ไม่ได้ นะคือได้ เพราะอะไร มันเป็นนามธรรม มันเป็นความรู้สึกอยู่ในใจ

เราจะไปเอาหีบเอาวัตถุอะไร ความคิด ความคิดความเห็นนิมิตวัตถุหมด หลานพระสารีบุตรไปต่อว่าพระพุทธเจ้าเห็นไหม ว่าไม่พอใจที่เอาพระสารีบุตรมาบวชที่เขาขีดกฎ พระพุทธเจ้าบอกเลย

“ถ้าเธอไม่พอใจ เธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ความรู้สึกของเธอด้วย เพราะอารมณ์ความรู้สึกของเธอก็คือวัตถุอันหนึ่ง”

ความคิดนี้เป็นวัตถุอันหนึ่ง พระพุทธเจ้าพูดไว้ชัดเจนมาก ความคิดความรู้สึกความเห็น ปัญญา มี มันเป็นวัตถุอันหนึ่ง แล้วมีไปแบกหามมันทำไม ถ้ามีไม่พอใจอะไรมีก็ต้องไม่พอใจความคิดมีด้วยสิ ความคิดอารมณ์มีนะทิ้งให้ทิ้งได้ ถ้ามีทิ้งตัวมี ทิ้งอารมณ์มี มีจะไม่พอใจอะไร

ตรงนี้มันควบคุมได้ วัตถุอันหนึ่ง ความรู้ความเห็นของเรา วัตถุอันหนึ่งเลย แล้วถ้ามีสติปัญญาเราแก้ไขได้ จับได้ พูดอย่างนี้ชัดเจนมากเพราะอะไร เพราะคนพิจารณาจิตนี้มันจะจับอารมณ์ความรู้สึกนั้นหมดเลย ในอารมณ์ความรู้สึกความคิดเรานี้มันเป็นอารมณ์

พอจับธรรมารมณ์ได้ปั๊บ ในอารมณ์นั้นนะมันมี รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี่ขั้น ๕ นะ ความคิดนี้มันแบ่งแยก มัน โอ้โฮ! ซอยแยกย่อย มันแยกเข้าไป มันทำลายเข้าไป จะ

เห็นชัดเจนมาก ถ้าไม่เห็นชัดเจนมันจะละไม่ได้ มันจะละขั้น ๕ ไม่ได้ แล้วขั้น ๕ ก็มีขั้น ๕ อย่างหยาบ โสดาบัน ขั้น ๕ อย่างกลางพระสกิทา ขั้น ๕ อย่างละเอียดพระอนาคา

ตัวจิตพลังงานเฉยๆ ตัววิชา ไม่ใช่ขั้น ๕ มันเป็นปัจจัยการ อวิชา ปรจยา สงขารา สงขารา ปรจยา วิญญาณ เป็นปัจจัยการ เป็นวิญญาณัง มันไม่ใช่ขั้น ไม่ใช่กอง มันเป็นพลังงาน ที่มันขยับตัว สืบต่อ ชัดเจนมาก ทำลายชัดเจนมาก ทำลายๆๆๆ จนถึงที่สุด สังโยชน์ขาดหมด แล้วตัวมันเอง ตัวเองมันผ่านออกไป

อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสูติ เห็นไหม ตัวจิตเป็นตัวนิพพาน เราบอกตัวจิตจะเข้านิพพาน ไม่ได้ ถ้าตัวจิตเข้านิพพาน อัดตามันเข้ามา อัดตาเข้าไปอยู่ในนิพพาน ก็เหมือนเรานั่งขวางมันอยู่ นี่ นิพพานถูกขวางมึงอยู่เป็นนิพพานหรือ ก็ถูกขวางมึงอยู่ ที่นี้ตัวจิตเป็นตัวนิพพาน ถ้าตัวจิตเข้า นิพพาน ผิด นิพพานไม่มีจิต ไม่มีภพ ไม่มีสิ่งต่างๆ ทั้งสิ้น ไม่มีอะไรเลย แต่มีตัวธรรมชาติ ตัวที่ มันรู้จริง เอวัง